

Tom XIII

1902

Wacław Jędrzejewicz

LISTY JOZEFA PIŁSUDSKIEGO Z OKRESU PPS

(1902 - 1904)

W tomach 11 i 12 "Niepodległości" (po wznowieniu) zostało ogłoszonych 24 listy Piłsudskiego z ¹⁹⁰²⁻¹⁹⁰⁴ tego okresu, których oryginały znalazły się w ostatnich latach w Instytucie Piłsudskiego w Nowym Jorku.

Już po wydrukowaniu tomu 12 "Niepodległości" Instytut uzyskał dalsze, nie-drukowane dotąd, listy Piłsudskiego z lat 1902-1904. Jest ich 26 i w obecnym tomie rozpoczynamy ich druk.

W tych warunkach chronologia listów zostanie naruszona, a sprawa właściwego uporządkowania listów Piłsudskiego z okresu jego pracy w PPS wymagać będzie w przyszłości opublikowania w chronologicznym porządku.

Wszystkie te listy pochodzą z archiwum PPS dziś, o ile wiadomo, w znacznej części zaginionego. Druk ich rozpoczęto w "Niepodległości" w Warszawie (tomy XII-XX) gdzie opublikowano ich 125, obejmując okres od roku 1895 do 22 września 1898.

24 listy (od 18 października 1898) zostały ogłoszone w tomach XI i XI "Niepodległości" (po wznowieniu). Obecnie kontynuujemy ten cykl, dodając dalszych 26 listów. Trzeba wspomnieć, że w mej pracy "Sprawa 'Wieczoru'. Józef Piłsudski a wojna japońsko-rosyjska 1904-1905" ("Zeszyty Historyczne" Nr. 27/1974) opublikowałem 19 listów Piłsudskiego z tego okresu.

To wszystko obejmowałoby całość dotąd odszukanej korespondencji Piłsudskiego z okresu jego pracy w PPS. Razem wyniesie to 194 listy, o ile dalsze nie zostaną odnalezione.

W obecnej ~~rozpoczętej~~ serii kontynuujemy dalszą numerację listów, rozpoczętą w tomie XI "Niepodległości". Pisownię Piłsudskiego poprawimy na obecną, ^a₂

141

dodając liczne znaki interpunkcyjne, często przez niego pomijane. Utrzymujemy także przekreślone w listach słowa lub zdania^a, zaznaczając to w tekście.

#

W liście Nr. 22 z 19 września 1903r. ("Niepodl." tom XII, str. 32) Piłsudski, pisząc o sprawie Winklera i zabójstwie w Wilnie Marcina Tomaszewskiego, wspomina: "W sprawie tej załączam list faceta naszego, Cezarka..." Obecnie list ten został odnaleziony i brzmi:

Moi kochani! Jeszcze raz chcę Was ostrzec abyście nie wpadli w taką pułapkę, jak ja parę dni ~~temu~~ przedtym. Nie dajcie się uwieść słowom górnolotnym i uczuciom podniosłym, umiejętnie sfałszowanym, - bo to wszystko blaga ostatecznie, a ucierpi na tym przede wszystkim opinia ludzi uczciwych i mających szczerą chęć ulżyć ludzkości. W żadnym więc wypadku nie możemy solidaryzować się z tego rodzaju oszustami, a otwarcie uznawać w nich wroga i w niczym ich nie popierać. Tak też radziłbym postąpić i Wam, moi drodzy, i naprawić w ten sposób moje gapiostwo. Gdyby byliście obecnie tu i ~~wiedzieliście~~ wiedzieliście o wszystkich szczegółach tej chydy, i o tym, jak to przyjęła opinia publiczna, łatwo byście zrozumieli nasze oburzenie i rozgoryczenie.

Sciskam Wasze łapy

(podpis nieczytelny).

Ołówkiem pod podpisem dodano: Cezary. Na drugiej stronie ręką Piłsudskiego dopisano: List z Wilna.

x

x x

Po ucieczce ze szpitala Mikołaja Cudotwórcy w Petersburgu 14 maja 1901r., Piłsudski przebywał pod Lwowem, a od końca lipca w Krakowie i Zakopanem. Wówczas też zdecydował powrót do czynnej pracy w partii, lecz przedtem chciał omówić całość zagadnienia z najbliższymi sobie ludźmi, przebywającymi w Lon-

142

dynie. W końcu listopada przybył wraz z żoną do Londynu i zamieszkał w domu Nr. 67, Calworth Rd. Leytonstone (istnieje do dzisiaj), gdzie rozpoczął ożywione korespondencje.